

INLEIDING

Ik ben een zoekende. Ik zoek een verklaring voor het leven op aarde. Ik zou graag willen weten wat de bedoeling is, dat de mens geboren wordt, met veel moeite van kind tot volwassene opgroeit, dan trouwt, op zijn beurt kinderen ter wereld brengt, die ook weer met evenveel moeite volwassen worden, ook in het huwelijk treden, nog weer meer kinderen ter wereld brengen, die dan met de oude dag moeizaam verkregen vermogens weer verliezen en dan sterven. Een eindeloze keten, zonder begin en zonder eind! Steeds maar weer worden er kinderen geboren, ze leren, ze blokken, ze willen lichaam en verstand ten volle ontwikkelen – en na een betrekkelijk korte tijd is alles weer voorbij en dan worden ze onder de grond tot voer voor de wormen. Wat voor zin heeft dat alles? Alles alleen maar om steeds verder geslachten voort te brengen?

En als bepaalde mensen niet alleen voor nakroost zorgen, maar ook nog geestelijk werk nalaten, waarom gaat het dan met hen precies als met de anderen, dat ze oud worden en dat hun grote gaven met hen ten grave dalen? Een Michelangelo, een Leonardo da Vinci, een Giordano Bruno, een Goethe en vele anderen – waarom werden zij geboren, als ze ten slotte toch tot ontbinding moesten overgaan, net als de worm, die zich te goed doet aan het lichaam van deze reuzen der mensheid?

Nee! Het leven op aarde kan niet zo zinloos zijn; onmogelijk! Achter deze schijnbaar eindeloze keten van geboorte en dood moet een diepe zin schuil gaan, hoe onverklaarbaar dit voor het verstand ook mag lijken: er moet een volkomen bevredigende en zinvolle verklaring van die *andere* kant zijn! Maar hoe en waar vind ik deze stellig bestaande *andere* kant van

alle dingen? Waar en hoe vind ik de manier om die te leren kennen? Wie zal me op mijn verlangen de weg wijzen – waar vind ik de in dit geheim ingewijde, die mij aangaande deze verborgen waarheid wegwijs kan maken?

Want er zijn te allen tijde uitnemende mensen op aarde geweest, die met onwrikbare zekerheid over het geheim des levens gesproken hebben en met hun leven instonden voor hun overtuiging – Ingewijden, zoals men ze noemt. Maar van wie en waar hebben deze ‘Ingewijden’ hun *inwijding* gekregen? En waarin waren ze ingewijd? Een Socrates bijvoorbeeld, die met goddelijke kalmte de gifbeker neemt, ledigt, onbevreesd en zakelijk, rustig en glimlachend over de uitwerking van het gif spreekt, en vermeldt dat door de werking van het gif eerst zijn voeten koud worden en afsterven, hoe de koude des doods geleidelijk aan als een slang van zijn voeten naar zijn hart opkruipt om vervolgens ook het hart te bereiken. Hij is er zich van bewust, dat zijn dood nabij is, hij neemt afscheid van zijn trouwe leerlingen en sluit de ogen. Zo’n onwankelbare rust tegenover de dood kan alleen maar uit een zeker weten voortkomen! Waar heeft Socrates dit weten verkregen? En vanwaar hebben ook andere in verschillende tijden op aarde levende reuzen der mensheid hun kennis omtrent het geheim van het leven en de dood, deze *inwijding*, ontvangen?

Er moeten ook heden ten dage nog zulke Ingewijden op aarde zijn, en het moet ook nu nog mogelijk zijn de Inwijding, de werkelijke grote *Inwijding* te ontvangen.

Het leven heeft me met de ervaring verrijkt dat de Bijbel geen sprookjesboek is, maar dat het van Ingewijden afkomstig is, die ons in een geheime taal verborgen waarheden mededelen. En de Bijbel geeft de raad: ‘Zoekt en gij zult vinden, klopt en u zal opengedaan worden.’

Ik gehoorzaamde! Ik begon te zoeken. Waar ik maar kon. In boeken, in oude geschriften, bij mensen, bij wie ik vermoedde dat zij iets over de inwijding wisten. Aldoor hield ik ogen en oren wijd open en probeerde in oude en nieuwe boeken en eveneens in de leringen van vroeger en in deze tijd levende mensen, verborgen mozaïekstenen uit het geheim van de inwijding te ontdekken.

En ik vond ze! In het begin maar zelden; hier en daar hoorde ik het met mijn innerlijke oren, wanneer er uit een boek of uit iemands woorden duidelijk de stem van de waarheid klonk. En ik ging verder in de richting waarheen deze geheime stem mij leidde. Als een draad van Ariadne heeft deze geheime stem me steeds verder geleid. Thuis, in dezelfde stad waar ik woonde, vond ik dikwijls iemand, die mij waardevolle gegevens voor mijn verder zoeken kon verstrekken; vaak ook voerde deze stem me ver weg naar vreemde landen, waar ik dan dikwijls verbluffende overeenkomsten vond met de thuis, in mijn eigen land, gehoorde woorden.

Zo voerde mijn weg me naar steeds wijzere mensen, die mij steeds meer en meer onthulden over de inwijding en over de zin van het leven. Het spreekt vanzelf, dat ik ook vele onwetenden of slechts gedeeltelijk wetenden ontmoette, die zich voor wijzen uitgaven. Ik herkende echter meteen wanneer de *stem* die van Jacob, maar de *hand* die van Ezau was. Deze zielige charlatans, die de rol van de 'Ingewijden' wilden spelen, verrieden zich al spoedig. Ze waren met hun eigen persoon, met zichzelf, niet in het reine gekomen. Hoe zouden zij mij kennis kunnen bijbrengen over de uiteindelijke waarheden, over de inwijding? Ik ging verder en steeds verder op zoek naar een werkelijke wijze, een ingewijde.

Vond ik dan iemand, die mij meer kon zeggen dan ik zelf wist, dan bleef ik daar net zo lang tot ik alles geleerd had wat ik kon leren. Dan trok ik verder.

Zo kwam ik eens bij een oude vrouw, die in een kloosterachtige hermitage woonde en door een stoet van zoekenden omringd was, net als een klontje suiker waarlangs rijen van mieren een bedevaart ondernemen om voedsel te halen.

Zij werkte in de innigste geestelijke verbondenheid met twee veel jongere mannen – een Indiër en een westerling – die deze oude vrouw haar zonen noemde. Toen ik in de kluizenarij bij haar logeerde, waren die twee zonen niet bij haar. Ze trokken in de wereld rond met de opdracht de waarheid in de grootst mogelijke kring uit te dragen.

De oude vrouw was groot van postuur, ze had een koninklijke houding maar was volkomen eenvoudig en natuurlijk in haar bewegingen. Haar donkerblauwe ogen waren opvallend groot en de lange donkerbruine wimpers gaven haar gezicht een bijzondere uitdrukking. De ogen lachten, keken vriendelijk, vol begrip, maar zo doordringend, dat de meeste mensen in verlegenheid geraakten als deze blik hen trof. Je voelde duidelijk dat deze vrouw iedereen doorhad, dat ze de gedachten, de hele zielenstructuur van de mens helder en duidelijk zag. Het overkwam me meer dan eens, dat er enige vragen in mij opkwamen terwijl ik luisterde naar haar uiteenzettingen onder een grote schare mensen. Ze sprak rustig verder, maar glimlachte, en in de eerstvolgende zinnen gaf ze een wending aan haar woorden, waardoor ik antwoord kreeg op mijn onuitgesproken vragen. Van verscheidene van haar toehoorders hoorde ik dat ze dezelfde ervaring gehad hadden. Van deze vrouw kon ik maar niet genoeg krijgen. Hoe meer ik van haar leerde, hoe meer mijn geestelijke ogen opengingen, des te groter leek ze mij toe en het gebied waarin ze mijn kennis overtrof, breidde zich onafzienbaar uit. Hoe langer ik bij haar bleef, des te minder kon ik haar doorgronden. Telkens als ik haar zag, onthulde ze weer een andere 'persoonlijkheid', totdat ik de indruk kreeg, dat deze vrouw gewoon iedere persoonlijkheid in zichzelf droeg en naar buiten kon bren-

gen, en dus zelf geen persoonlijkheid had. Want *alle* Zijn betekent tegelijkertijd *niets* zijn.

‘Moeder’, vroeg ik haar eens, ‘wie bent u eigenlijk?’

‘Wie?’ vroeg ze weerom, ‘*wat* is dat *Wie*? Er is slechts een Zijn en ieder mens, ieder dier, iedere plant, maar ook ieder hemellichaam, elke zon en elke planeet is slechts een openbaringsinstrument van dat éne *Zijn*. Hoeveel ‘wie’ zouden er dus wel zijn? Hetzelfde Zelf spreekt door mijn mond en ook door die van jou en van alle schepselen. Het onderscheid ligt ’m alleen daarin, dat niet ieder schepsel het eigen Zelf volkomen kent en dus ook niet alle eigenschappen van het Zelf kan openbaren. Maar wie het Zelf volkomen kent, kan alle mogelijke eigenschappen die er ter wereld bestaan openbaren, omdat al deze eigenschappen de diverse aspecten van het ene Zijn, van het ene Zelf zijn. De uiterlijke vorm, die jij thans vóór je ziet en die, naar jij meent, ‘ik’ ben, is alleen maar een openbaringsinstrument, dat uit het Zelf steeds dat aspect openbaart, dat dan juist *nodig* is – Vraag dus niet zulke onzin als ‘wie ik ben’.

‘Moeder’, zei ik, ‘hoe hebt u het Zelf zó volkomen leren kennen, dat u al Zijn mogelijke eigenschappen kunt openbaren? Ik zou ook graag zo ver willen komen! Zeg het mij! Door welke ervaringen bent u dit veelzijdige openbaringsinstrument van het ene Zijn geworden? Of hebt u altijd al op deze trede gestaan? Bent u reeds in deze toestand verkerend geboren?’

‘Geboren? – “Ik” – geboren? – Wanneer heb je ooit een “Ik” zien geboren worden? Het “Ik” is nooit geboren en zal nooit geboren worden; alleen het lichaam. Het ware, goddelijke Zelf is de volmaaktheid zelf; een ontwikkeling in Hem is dus niet mogelijk. Hoogstens *moet het lichaam zich ontwikkelen om steeds hogere trillingen, steeds hogere frequenties van het Zelf te kunnen manifesteren*. Deze ontwikkeling moet ook het volmaakte apparaat – het volmaakte lichaam – doormaken, en vanzelfsprekend ook het mijne, dat nog ver van de volmaaktheid afstaat. Alles is alleen maar gradatie. Het ontstaan van een lichaam is steeds een kettingreactie – zoals men zo’n proces tegenwoordig noemt – en als kettingreacties eenmaal op gang zijn gekomen, maken ze verschillende perioden door, tot ze aflopen. Geen stoffelijke verschijningsvorm kan zich aan deze wet onttrekken. En met de ontwikkeling van het lichaam verandert vanzelfsprekend ook de bewustzijnstoestand.’

‘Dus u hebt ook een ontwikkelingsperiode moeten doormaken, nietwaar, Moeder? Zeg me alstublieft hoe dat was? Wat hebt u allemaal beleefd, wat voor ervaringen hebt u vergaard, die maakten dat u tot uw bewustzijnstoestand van nu bent gegroeid? Zegt u me dit alles alstublieft?’

‘Wat moet ik je vertellen? Ieder mens moet de volmaakte *Zelfkennis op zijn eigen weg verkrijgen*. Wat zou jij er aan hebben, als ik je over *mijn* weg zou vertellen? Deze weg zou jij niet kunnen gaan. Gebeurtenissen zijn

niet belangrijk, alleen de ervaringen, de leringen die men er uit trekt. Wees gerust, jij zult op jouw weg tot dezelfde ervaringen komen als ik op de mijne. Er zijn ontelbaar veel wegen, en toch voeren ze alle naar hetzelfde doel.'

'Moeder, u hebt gelijk. Dat zie ik in: op uw weg zou ik geen stap vooruitkomen. En toch zou ik geholpen zijn, als u me zoudt vertellen hoe u uw ervaring vergaard hebt, omdat ik en allen die uw verhaal zouden aanhoren, daaruit konden zien hoe men *lering uit de ervaringen* zou kunnen putten. Ik ben niet nieuwsgierig naar uw levensgeschiedenis, maar wel zou ik willen horen hoe u begonnen bent om de *lering die in alle gebeuren schuil gaat ook te vatten en u eigen te maken*. Vertel me over uw weg, Moeder. Het zou zo de moeite waard zijn, als wij uw instelling tegenover het leven zouden leren kennen en als we zouden ervaren *hoe* u op uw lot gereageerd hebt, dat uw geestelijke horizon zo allesomvattend ruim is geworden. Daar zouden we veel van kunnen leren.'

De oude vrouw keek me lange tijd aan. Eindelijk zei ze: 'Je bent dus nieuwsgierig hoe ik reageerde? En je gelooft, dat jij en anderen ermee geholpen zouden zijn iets daarover te horen? Nou, goed! Misschien is het echt wel goed, als ik jullie vertel welke ervaringen mij langzamerhand zo de ogen geopend hebben, dat me de *innerlijke wetten des levens* en de samenhangen duidelijk werden, die het lot van verschillende mensen onderling verbonden. Kom morgen terug. Dan vertel ik je mijn ervaringen, die mij tot de verlichting brachten, aan jou en enkele anderen, wier ogen voor het Wezenlijke geopend zijn. Ik zal jullie vertellen, hoe ik mijn inwijding beleefde ...'

De volgende dag zaten wij – ik en nog enkele van haar intiemste leerlingen – samen om de oude vrouw heen en begon ze ons de geschiedenis van haar inwijding te vertellen.

Zo is dit boek ontstaan.

Het Ontwaken

Plotseling schoot een gevoel van pijn door me heen – en het volgende ogenblik kwam ik op de vloer terecht.

Gevaar! Help! Maar ik wil geen hulp van deze volwassene hier naast mij, die mij nu, zo geschrokken, wil onderzoeken – nee! Nu wil ik hem niet. Ik hou van hem, maar als er gevaar is, moet ik niets van hem hebben. Ik rende naar de kamer terug, waar die mooie vreemde dame zat, die we zo-even goedenacht gewent hadden. Ik wist gewoon, dat zij me vol begrip zou helpen. Ik was trouwens graag bij haar; ik ademde haar geur graag in en voelde me in haar bijzijn volkomen veilig. En nu rende ik in mijn schrik om hulp zoekend naar haar toe. Ik liet haar kermend mijn gezwollen handje zien, dat als een dode flard neerhing en niet meer wou doen wat ik wilde. De mooie vrouw bekeek mijn hand, wierp de japon die ze had zitten naaien, neer en riep luid:

‘Robert, Robert! Kom ’ns gauw!’

Een deur ging open en de grote man, van wie ik vaag wist dat hij bij ons woonde en op de een of andere manier bij ons hoorde, kwam binnen. Voor de eerste keer bekeek ik hem met aandacht. Hij was groot van gestalte met een ivoorbleek gezicht, zijn haar, baard en knevel waren zwart als ebbenhout, zijn ogen fel zwart en er hing aldoor een sfeer van kracht om hem heen, die zo sterk werkte, dat iedereen er op een bepaalde afstand door gehouden werd. Hij wierp een blik op mijn naar beneden hangende hand en zei: ‘De dokter! Stefi, laat meteen de dokter komen!’

Oom Stefi liep snel heen en de grote, donkere man vroeg ons wat er gebeurd was. Toen vertelden we hem, dat oom Stefi nadat Greet en ik goedenacht gezegd hadden, mij op zijn rug had genomen en dat we zo naar

de slaapkamer waren gegaan en daar liet oom Stefi me van zijn rug omhoog glijden. Ik gleed veel te vlug en om te voorkomen, dat ik zou vallen greep oom Stefi me plotseling bij de hand. Op datzelfde ogenblik schoot een snijdende pijn me door de pols en toen ik mijn hand omhoog wilde steken, hing die als dood neer.

‘Ja’, zei de grote volwassene, ‘ze heeft haar pols verzwikt. Het vervelende is, dat ik juist nu moet vertrekken en niet kan wachten tot de dokter komt. Nu zal ik de hele avond in onrust en spanning, als op spelden zitten. Zend me meteen een telegram wat de dokter er aan heeft kunnen doen.’

Hij kuste ons en moeder en vertrok. Ik keek vol verbazing naar de mooie vreemde vrouw die steeds op zichzelf wijzend ‘moeder’ gezegd had en die we daarom ook moeder noemden.

Tot op dat ogenblik had ik luidkeels gegild, omdat ik vreselijk ontgoocheld en vol angst moest ervaren, dat de grote mensen mij niet konden helpen. Ze maakten niet dat de pijn, die hoe langer hoe erger werd, ophield, en evenmin brachten ze mijn slap neerhangende hand op zijn plaats terug. Toen ik echter hoorde dat die zwarte grote man de hele nacht in onrust en spanning zou doorbrengen, of hij op spelden zat, werden mijn verwondering en bezorgdheid om hem zo groot, dat ik vergat te huilen en aan moeder vroeg:

‘Waarom moet hij de hele nacht op spelden zitten?’

Moeder keek mij eerst verbluft aan, toen begon ze te lachen en zei: ‘Omdat vader door jouw hand erg van streek is.’

Dat was alweer zo’n antwoord. Zinloos – het maakte niets duidelijk. De zwarte man, die wij vader noemden, had in volle ernst gezegd dat hij op spelden zou zitten – en nu lachte moeder mij uit. Waarom? Ik herhaalde toch alleen maar wat vader gezegd had. Wat moest dat dan betekenen, dat vader ‘van streek is’, waarom moest hij dan op spelden zitten? Zou hij zich dan ten slotte misschien heel erg prikken? Moeder zat vaak te naaien en liet me zien hoe gevaarlijk spelden en naalden zijn; de punt kan heel onaangenaam prikken. Dat doet pijn. Je mag een naald en een speld *alleen* maar bij het naaien gebruiken.

Wat een onzin was dat nu weer van die grote mensen, dat alleen omdat mijn hand zó hulpeloos en vol pijn naar beneden hangt dat ik ‘m met de andere hand steeds maar vast moet houden, mijn vader de hele nacht op spelden moet zitten, die je toch *alleen* mag gebruiken bij het naaien? Ik was er al zo’n beetje aan gewend, dat grote mensen dwaze dingen zeiden en deden, maar dit was me toch te erg en ik wilde er meer over te weten komen. Maar ik kwam er niet toe verder vragen te stellen over dat ‘op spelden zitten’, want oom Stefi kwam binnen met de dokter.

De dokter was een forsgebouwde, vriendelijke heer, die mij vertrou-

welijk aankeek, alsof hij me allang kende; hij tilde me op en trok me zo uit mijn veilige plaatsje vlak bij mijn moeder weg. Dat vervulde mijn hart met een vreselijke angst; de beweging veroorzaakte bovendien opnieuw verschrikkelijk veel pijn en dus begon ik weer luidkeels te brullen. De dokter zette me op de tafel – ik zag mijn voetjes heel dicht onder mijn borst spartelen – hij glimlachte me hoofdschuddend toe en zei: ‘Wat is dit kleine meisje lelijk als ze zo huilt.’

Ik was verwonderd. Wat zei hij? Dat ik lelijk was, als ik huilde? – Hoe weet hij dat? Tot dusverre had ik gedacht, dat je alles kon zien, alleen *jezelf* niet. Alle andere schepselen, de grote mensen, de keukenmeid, Greet, de kanarievogel, mijn speelgoed – in één woord dat *alles* om mij heen zichtbaar was, ook mijn handen, mijn buik en mijn voeten, maar dat het onmogelijk was ‘mijzelf’ te zien. Dat is er wel, maar toch is het er niet – ergens is het, maar onzichtbaar – ik had ‘mezelf’ nog nooit kunnen zien – en ik kon me niet voorstellen hoe het dan ook mogelijk kon zijn dit ‘iets’, dit ‘ik’ te zien. Hoe kon dat nou, dat deze grote volwassen mens mijn radeloosheid, mijn ellende, mijn gehuil – dat wil dus zeggen ‘mij’ – dan toch wel zag? O! Als hij mij ziet, mijn toestand van schrik en ontzetting, ja dan moet het écht wel ‘lelijk’ zijn. In mijn verwondering hield ik op met huilen en keek ik de dokter onderzoekend aan. Toen begonnen alle grote mensen hardop te lachen en moeder zei: ‘Gunst, wat is dit kleine meisje ijdel! Ze onderdrukt warempel haar gevoel van pijn, om maar niet te tonen hoe lelijk ze is.’

Daar had je nu weer een van die gewone dwaze opmerkingen van grote mensen. ‘Ijdel, wat is dat? Hoe kon ik nu ijdel zijn, terwijl ik niet wist wat dat was, en hoe kon ik me nu “tonen”, terwijl ik echt tot dusver niet geweten had, dat ik zichtbaar was! Tot dusverre had ik geleefd in de idee, dat ik de ziende, de kijkende was: *ik ben* het die alles ziet, maar *ik ben* op de een of andere manier *buiten het zichtbare*’. Dit alles woelde me door het hoofd en ik wilde juist weer een vraag stellen, toen de dokter mijn slap neerhangende hand vastpakte, er nog eens aan trok – toen wou ik schreeuwen, zo’n vreselijke pijn deed het – die domoor, nu trekt hij m’n hand nog helemaal uit het lijf. Maar toen draaide hij dat handje om, dat hoe dan ook nauw met mij verbonden was, want het deed mij zo’n verschrikkelijke pijn, en daar zat het weer precies op zijn plaats ...

‘Ziezo’, zei de dokter, ‘nu zal het gewricht nog wat opzwellen en daarom leggen we voor vannacht de hand rustig op een kussen en binnenkort zijn we dat hele geval vergeten.’

Toen spraken de grote mensen er nog verder over hoe ijdel ik was, dat ik uit louter ijdelheid zelfs bij het uitrekken van de hand niet geschreeuwd had. Vooral op moeder had dat diepe indruk gemaakt en dat stemde me verdrietig. Ik zag, dat die mooie vreemde vrouw, waar ik al

veel van hield, mij niet begreep. Hoewel de dokter mij kon zien, *voor mijn moeder bleef ik onzichtbaar*. En toch straalde ze een grote liefde uit, en toen ik daarna in bed lag met de hand die pijn deed op een kussen neergevlijd, voelde ik me gelukkig, dat haar mooie, edele gelaat zich meermalen over me boog en me bemoedigend toelachte. Ze straalde goedheid en warmte uit, en in haar bijzijn voelde ik me niet alleen en verlaten. Ik wist, dat ik op haar kon rekenen, ik had haar tot op zekere hoogte in mijn macht en ik had volledig vertrouwen in haar. Langzaam sliep ik in, de nacht ging voorbij – mijn hand werd weer dat gehoorzame werktuig, de trouwe vriend die mij in mijn latere leven zoveel, o zoveel vreugde zou brengen en mij tot hulp zou zijn om uit mijn onbewustheid te ontwaken. De dokter had geen gelijk: dat kleine voorval heb ik nooit vergeten, want het is met mijn vroegste bewustworden, met mijn ontwaken in dit leven onafscheidelijk, en door de wet van de associatie voor eeuwig verbonden. Van dat moment af bleef mijn bewustzijn – mijn herinnering – onafgebroken wakker. Van dat moment af nam ik alles, zowel naar buiten als naar binnen, met de grootste aandacht, met ononderbroken concentratie, waar. Van dat moment af wist ik dat ik in een thuis leefde waar de machtige, donkere, grote mens onvoorwaardelijk heer en meester was – moeder noemde hem Robert, en wij moesten hem ‘vader’ noemen. Het hele huis draaide om hem, moeder hoorde hem met lichaam en ziel toe. Zijn macht breidde zich over ons allen uit – en later over nog vele duizenden mensen – net als een tent, als een schuilplaats. Allen die tot vaders machtssfeer behoorden, genoten hulp, zekerheid en welzijn. ’s Morgens was hij niet thuis, dan kon ik met moeder samen zijn. Ik mocht in het hele huis, ook in de keuken, met haar mee en als ze zat te werken aan een groot tafelkleed met draden in allerlei kleuren, mocht ik naast haar gaan zitten en met die kleurige draden naar believen allerlei patronen in een hoek van dat grote kleed borduren. Om twaalf uur kwam vader thuis en na het eten moest ik met Greet naar de kinderkamer – wat me helemaal niet beviel. Greet was ook een kind des huizes, net als ik, alleen – zoals ik hoorde – was zij drie jaar ouder dan ik. Toen ik mijn pols verzwikte was zij viereneenhalf en ik anderhalf jaar oud. De daaropvolgende zomer brachten we de vakantie door in een dorp aan een groot meer. We woonden in een kleine boerenwoning met een groot erf en een flinke tuin. Daar mocht ik met Greet op blote voeten rondlopen en ik mocht met een vrouw die een erg bruin en gerimpeld gezicht had de stal in, waar een koe stond met een kalf en ook een heleboel konijntjes met rode ogen waren. Dat was allemaal erg boeiend. In de tuin stonden reusachtig grote gele bloemen, wel zo hoog als een boom, die zich steeds naar de zon keerden. Dat vond ik ook plezierig. Vader kwam alleen maar van tijd tot tijd en dan zeiden ze: ‘Vandaag is het zondag.’ Maar overigens waren we met moeder alleen en kon ik de hele

dag met haar samen zijn. Elke dag gingen we naar het meer, gingen dan het water in en spetterden er gezellig in rond.

Op een dag zei moeder weer: 'Morgen is het zondag en we zullen het vandaag al heerlijk hebben, want vader komt!' Ik vond dat helemaal niet zo leuk, want vader interesseerde me niet erg en ik wist al vooruit dat als vader er was, moeder zich aldoor met hem bemoeide. Ik moest dan met Sophie, de volwassen dochter van de rimpelige boerin, en met Greet gaan wandelen.

's Avonds, toen we op vader zaten te wachten, hoorde ik opeens dat de mensen uit de buurt tegen moeder zeiden, dat de 'trein ontspoord was' en dat vader daarom nog niet was aangekomen. Moeder schrok vreselijk; ze riep Sophie en vroeg haar op mij te passen en me geen minuut alleen te laten en toen ging ze vlug naar het station. Greet mocht mee, omdat Greet 'drie jaar ouder was' en beter kon lopen dan ik. Ik bleef bij Sophie achter. Het was al donker en het was voor het eerst dat ik om deze tijd van de dag op mocht blijven en buiten in de tuin zijn. Het was zeer boeiend, maar ik kreeg een onzeker gevoel over me, want ik was gewend alles bij daglicht te zien en nu was alles zo onduidelijk. Je vermoedde meer dat de bomen en de bloemen er waren, dan dat je ze zag. De populieren ritselden zo vreemd. Ik had echter geen tijd verder van alles waar te nemen, omdat er plotseling iets verschrikkelijks gebeurde: Sophie nam me op en ging met mij naar de heg en daar dook in het donker een afschrikwekkende gestalte omhoog! Het leek op een man, maar had een vreselijke bos veren op het hoofd, de ogen fonkelden in de duisternis als laaiend vuur, aan zijn jas zaten blinkende knopen en op de schouder droeg hij iets waarin naar mijn gevoel een reusachtig gevaar verborgen lag. Later hoorde ik het woord 'geweer'. Ik vond dit griezelige wezen zeer afstotend en hoopte dat Sophie met mij zou wegrennen. Maar tot mijn grote verrassing deed Sophie weer iets volkomen onzinnigs – ik wist al haast niet beter of het hoorde zo. In plaats van weg te lopen ging ze heel dicht bij de heg staan en verdroeg, dat die afschrikwekkende gestalte haar met een vreselijk diepe stem wat toefluisterde – en toen sloeg hij zijn armen om haar heen en drukte haar vast tegen zich aan. Maar ik zat in Sophie's armen en dus drukte hij ook mij tegen zich aan, wat ik helemaal niet prettig vond, maar me juist tegenstond. Maar dat was nog lang niet alles! Hij had een enorme snor met punten en nu trok hij Sophie heel stevig en dicht tegen zich aan, alsof hij haar wilde bijten, of opeten. Ik verwachtte dat Sophie door deze manier van doen nu eindelijk zou weghollen – maar nee hoor, ze sloeg haar vrije arm om de hals van die afschrikwekkende gestalte en toen hij haar wilde bijten – of opeten – wendde ze haar gezicht niet af, maar stak hem haar mond toe en beiden deden alsof ze elkaar per se de mond wilden afbijten. Mij drukten ze zo in elkaar dat ik haast geen adem kon

halen. Ik worstelde uit alle macht om die afschrikwekkende gestalte zo ver mogelijk van me af te houden en probeerde mijn neus vrij te krijgen. Zijn nabijheid was me uiterst onaangenaam; hij stonk naar van alles, bijzonder afschuwelijk was een bepaalde bittere lucht aan hem, waar ik echt last van had. Die twee bekommerden zich echter niet in het minst om mij, ze drukten mijn hoofd zo samen, dat ik de hartklop van die man hoorde en ze deden alsof ze elkaar gewoon in de mond wilden kruipen. O, die grote mensen met hun gedoe! Ik keek naar hen zoals ze daar tegen elkaar aangedrukt stonden en herkende die aardige bescheiden Sophie gewoon niet meer. Ze was een vreemde, die mijn gekreun eenvoudig niet hoorde. Toen liet die afschrikwekkende figuur ons los en verdween in het donker. Het volgend ogenblik hoorde ik de geruststellende stemmen van moeder en vader en daar doken ze met blije, vrolijke gezichten reeds uit de duisternis op. Alle mensen uit de buurt stroomden samen en vroegen vader naar de treinontsporing. Sophie deed alsof er niets gebeurd was en vertelde helemaal niet wat voor een verschrikkelijk iemand ze zo-even tegen zich aangedrukt had. Ze stond daar met een zacht onschuldig gezichtje. Dat was weer zo'n grote verrassing voor me, maar ik kwam er niet toe hierover verder te tobben, want vader had bonbons voor ons uit de stad meegebracht en het interesseerde me geweldig of ik dezelfde zou krijgen als Greet. Ik was tevreden: hij had voor ons beiden precies dezelfde bonbons meegebracht. Zoals altijd bedierf moeder ook nu weer mijn plezier, want toen ik alle bonbons tegelijk in mijn mond wilde steken, nam zij ze mij af, gaf me er alleen maar een en beloofde, dat ik de volgende dag er telkens na het eten eentje zou krijgen. O! als ik maar eenmaal groot ben, dan zal ik net zoveel bonbons als ik zelf maar wil tegelijk in m'n mond steken! Maar nu moest ik ze afstaan en gaan slapen. Toen moeder me naar bed bracht, vroeg ik haar vóór het gebed, want daarna mocht ik niet meer spreken: 'Moeder, wat is dat wat een bos veren op het hoofd draagt, iets vreemds op de schouder draagt, en wiens knopen, ook in het donker glimmen – en, moeder, wat zo kwalijk ruikt?'

Moeder keek me verrast aan en zei: 'Dat zijn gendarmes.' 'Moeder', vroeg ik weer, 'eten gendarmes mensen op?' Want ik wou weten of hij Sophie echt wilde opeten, want wat wou hij anders?

'Nee, nee', antwoordde moeder lachend, 'die passen alleen maar op brave mensen, wees maar niet bang; hij zal jou niet opeten.'

Ik wilde nog zeggen, dat hij niet mij maar Sophie wilde opeten, maar moeder gaf me een kusje, dekte me toe en zei: 'Ga nu maar slapen, ik moet naar vader.'

Ik bleef alleen met mijn gedachten en bleef nog lang nadenken – zo onbegrijpelijk was het mij wat de gendarme van Sophie moest, en waarom Sophie zich zo liet samendrukken, dat ik in de onplezierige nabijheid

van die gendarme raakte. Wat had dat te betekenen? ...

Die hele kwestie had me, zoals alles wat ik niet kon begrijpen, veront- rust, maar toen viel ik in slaap. De volgende dag scheen de zon heerlijk en toen ik mijn bonbon had gekregen, gingen we allen naar het grote meer om te baden en er in rond te ploeteren. We kwamen onderweg de gen- darme tegen. Bij daglicht zag ik toen dat hij een vriendelijk groot mens was, die prettig met vader sprak. Nu kon ik toch helemaal niet begrijpen waarom hij deed alsof hij me nu voor het eerst van zijn leven zag; boven- dien moest hij zich toch herinneren wat gisteren gebeurd was! Ik was echter nog bang voor zijn geweldige snor en durfde niets te vragen.

Van deze zomer herinner ik me nog iets, dat een diepe indruk op me gemaakt heeft. Op een middag – vader was bij ons en de boeren zaten alleen in hun mooie kleren voor hun huis en dus wist ik dat het zondag was – hoorden we de klokken luiden. De klokken klonken echter niet als anders, maar net alsof ze nooit zouden ophouden te luiden ... ze luidden al maar door. Dat bracht het hele dorp uit zijn zondagsrust. Alle mensen liepen voorbij ons huis en in dezelfde richting. Vader en de zoon van de rimpelige vrouw renden ook heen, allen met stokken en bijlen gewapend. Moeder en enige vrouwen bleven bij ons en de vrouwen herhaalden al maar dezelfde woorden: ‘O, hemelse Vader, verlaat ons niet, o hemelse Vader, verlaat ons niet.’ Moeder was ook heel ernstig en zei tegen ons:

‘Wij zullen nu allen tezamen bidden, dat vader gezond en wel terug- komt.’

Ik vroeg waar hij heen was en waarom. Moeder zei, dat er brand uit- gebroken was in het dorp en dat vader hielp het vuur te blussen. Wij ba- den, maar ik was erg nieuwsgierig wat ‘brand in het dorp’ betekende. Een vrouw zei, dat je van het eind van onze tuin de vlammentongen kon zien. Ik wilde gaan kijken, maar moeder stond me dat niet toe. Maar Greet mocht met de zoon van de kruidenier aan de overkant mee om de vlam- men te zien, en dat vervulde me met grote bitterheid. Waarom mocht zij toch altijd dingen doen, die ik niet mocht doen, alleen maar omdat ze ‘drie jaar ouder was’! Als brand gevaarlijk is, dan is het voor haar precies even gevaarlijk als voor mij, ook al is ze dan drie jaar ouder dan ik. – O die drie jaar! Hoe vaak zou ik dat nog moeten horen, telkens als ik iets niet mag doen, en zij wel, of als ik haar baasspelerij niet wens te verdragen!

’s Avonds laat keerden eerst enkele mensen terug, en dan steeds meer, allen doodmoe en uitgeput, en ze vertelden hoe vader meerdere huizen gered had, dat hij met ware doodsverachting de brandende huizen was binnengerend om kinderen of dieren te redden, dat hij onvermoeibaar bij het blussen de leiding had genomen en dat ze hem allen gehoorzaamd hadden.

Met zijn geweldige ideeën en zijn ontembare moed had hij ook de

overigen aangespoord, zodat ze allen iets buitengewoons gepresteerd hadden, totdat ze het vuur de baas waren geworden. Stralend hoorde moeder het aan en toen vader met de zoon van de gerimpelde vrouw ten slotte thuiskwam, wierp ze zich in zijn armen: 'Mijn lieve Robert, wat ben je toch geweldig, in elk opzicht gewoon geweldig.'

Vader glimlachte zonder een woord te zeggen; hij zat vol roet en trok zich snel terug om zich te wassen.

Dat vader zo heel bijzonder was, vond ik vanzelfsprekend. Het begrip 'vader' was voor mij de 'grote heer' die boven ieder mens staat en allen doen wat hij wil. Zijn woord is wet en het spreekt vanzelf, dat hij volmaakt is. Anders was hij niet de 'grote heer'. In die tijd interesseerde vader me heel weinig; hij betekende eenvoudig een onwankelbaar gevoel van veiligheid. Hij was geen probleem en dus hield ik me niet zo met hem bezig. Alleen als de hele familie – vader, moeder, Greet en ik – gingen wandelen en hij met zijn machtige hand de mijne vastgreep en mij naar de overkant van de straat hielp, merkte ik dat zijn hand een geweldige kracht uitstraalde en dat zijn nagels altijd schoon en zuiver als sneeuw waren. En zo vond ik het ook vanzelfsprekend, dat vader zich nu meteen van alle roet wilde ontdoen.

De zomer ging voorbij en we waren weer thuis. Op een keer viel het me op, dat moeder mij, toen ze me voor een wandeling klaarmaakte, een bontmuts opzette en een dikke mantel aandeed. De lucht was bijtend. Men zei me, dat het 'koud' was. Mijn neus en mijn voeten vonden dat niet prettig. Maar er vlogen witte vlokken van boven neer en overal in de winkels stonden in het rood geklede sinterklazen met witte baarden. En toen kwam er weer een tijd, dat mijn moeder mij een strohoedje opzette en me een lichte mantel aandeed; overal bloeiden bloemen en we mochten in het stadspark met ballen en hoepels spelen.

Ik had in deze tijd volmaakt gelukkig kunnen zijn, als mijn moeder mijn leven niet zo vaak verbitterd had door mijn nagels te knippen. Bij het vooruitzicht had ik reeds angst, als ik vermoedde dat die dag weer aanbrak. Mijn huid onder de nagel was zo gevoelig, dat me na het knippen elke aanraking, en juist de aanraking met de lucht me zoveel pijn veroorzaakte, dat ik met uitgespreide vingers brullend door de kamer rondliep en niet verdroeg, dat iets me aanraakte. Ik zou niet kunnen zeggen, dat het zeer gedaan had. Het was geen pijn, maar een ondraaglijk gevoel. Toen moeder dat voor de eerste keer ondervond, wist ze niet wat er met mij aan de hand was. Ze dacht, dat ze me zonder het te merken misschien een snee had bezorgd en wilde mijn vinger nakijken. Ik schreeuwde echter toen ze me aanraakte zo hard dat ze ervan schrok en de huisdokter vroeg wat er met mij aan de hand kon zijn. Hij verklaarde, dat mijn ze-nuwen over het algemeen van een overgevoeligheid waren, zoals maar

uiterst zelden voorkwam. Hij gaf moeder de raad na het nagelknippen mijn handen in lauwwarm water te dompelen en me daarin een poos te laten ploeteren. Dat hielp inderdaad wel wat, maar het duurde nog vele jaren eer mijn huid zo sterk geworden was, dat ik het nagelknippen zonder deze ondraaglijke pijn kon verduren.

Lieve, tedere moeder van mij. Met hoeveel liefdevol begrip heb je niet geprobeerd alle moeilijkheden door deze overgevoeligheid veroorzaakt, te boven te komen. Als je mijn gevoelige zenuwen niet met je tedere liefde omringd had, was ik als kind reeds gestorven. Alleen met jouw hulp kon ik gezond opgroeien, en langzaam en bewust weerstand aankweken. Het zachte nestje, dat jij, onzelfzuchtige vader, en jij, opofferende moeder, ons bereid hebt, stelde mij in staat een bruikbaar mens te worden. Jullie hebt me geholpen door mij mijn krachten bewust te laten ontwikkelen, mijn overgevoeligheid in balans te houden. Toentertijd was ik nog maar een klein kind en had ik geen flauw vermoeden van mijn overgevoeligheid! Ik sloeg alleen maar alles gade en wilde alles weten; maar wat mijn gezondheid betrof, deed ik alles wat je me aanried. Ik stelde volledig vertrouwen in je!

Leeuw en licht

Zo gingen enige winters en zomers voorbij. Eens kreeg ik te horen dat ik vier jaar was. Greet ging al naar school en ik luisterde met de grootste aandacht als ze me trots uit de Bijbel voorlas. Ze had ook een kindercourant en las me ook daaruit voor. Als zij niet thuis was, zeurde ik, dat mijn grootmoeder van vaderskant, die sedert enige tijd bij ons inwoonde, mij voor zou lezen, want ik was altijd benieuwd wat er in het verhaal verder gebeurde. Trouwens, ik wilde altijd horen wat er met de mensen gebeurde. Ik brandde van nieuwsgierigheid naar het leven. Wat er niet allemaal kon gebeuren! Sprookjes waren me meer dan al het andere!

De zuster van mijn moeder, tante Adi, die ons vaak opzocht, vervulde mijn wens. Ze had een mooi gezichtje – ze was lief en mooi als een kat. Haar bruine ogen hadden een warme glans en ze had een eigen geur, die mensen hebben die liefde koesteren. Deze liefdesgeur ademde ik graag in, maar er zijn maar weinig mensen waarbij ik die bespeur. Als tante Adi kwam, renden we haar vol vreugde tegemoet, hielpen haar haar jas afdoen en ons eerste woord was: ‘Tante Adi, vertellen!’ En ze vertelde ons de prachtigste sprookjes. Onvermoeibaar; steeds weer nieuwe, onbekende sprookjes, de interessantste, die ik ooit gehoord of gelezen heb. Als ik ziek was, kwam tante Adi, ze vertelde me een sprookje en ik vergat dat ik ziek was. Ze mocht er nooit een eind aan maken, want als ze een eind aan het verhaal wilde maken, zanikten we net zo lang ‘Tante Adi en wat toen, wat gebeurde er toen?’ tot ze weer doorging met vertellen. Maar als tante Adi naar huis moest, naar haar moeder, mijn grootmoeder van moeders kant, die zo prachtig piano kon spelen, bleef ik met Greet alleen en keek weer toe hoe zij in een sprookjesboek zat te lezen. Ik wilde dat ik ook kon lezen.

Weliswaar waren de sprookjes in de kindercourant en in de sprookjesboeken lang niet zo mooi als die welke tante Adi ons vertelde, maar het waren in elk geval sprookjes en ik stond erop ze te leren kennen. Ik begon de boeken waaruit Greet geleerd had grondig te bestuderen. Lang keek ik naar de verschillende letters en ik wilde lezen. Maar ik wist niet wat ze betekenden.

Op een nacht droomde ik weer dezelfde droom die zich reeds vele nachten aaneen herhaald had en mij dikwijls zo gemarteld had, dat de hele familie er reeds van wist: Ik loop, ik ren uit alle macht naar een weg; een leeuw rent razendsnel achter mij aan en wil mij te pakken krijgen en opeten. Ik snel vertwijfeld naar een huisje op het einde van de weg toe. *In de deuropening staat een vrouw*, die er niet zo uitziet als mijn tegenwoordige moeder, maar in de droom is zij *mijn moeder*, die mij met open armen opwacht. Ik weet dat, als ik haar bereik, de macht van de leeuw over mij ophoudt te bestaan en dan ben ik gered. Op het ogenblik is hij zo dichtbij, dat ik zijn hete adem in mijn nek voel ... zijn manen beroeren reeds mijn hals, spoedig heeft hij me bereikt ... ik loop met de kracht die me nog rest, dan voel ik plotseling een stoot en ik schreeuw luidkeels 'moeder' ... dan ben ik bij haar en val haar uitgeput in de armen. Ik ben gered; de leeuw verdwijnt en ik word wakker met verschrikkelijke hartkloppingen, sidderend van angst en ontzetting. Zonder aarzelen spring ik overeind, sla mijn deken terug en zo, in mijn nachtop en blootsvoets hol ik de slaapkamer van mijn ouders binnen en kruip snel, heel snel, naast moeder in bed, onder haar deken. Oh, gezegende geur, die rust en zekerheid, die hier als lauwwarm water over me heenkomt!

Moeder slaat haar arm om me heen en vraagt:

'Weer die droom? – Weer die leeuw?'

'Ja', antwoord ik, en in haar nabijheid wordt mijn hart ineens kalm en ik slaap rustig in ...

De volgende morgen word ik in het bed van mijn moeder wakker. Zij is er niet meer, maar haar nachtop ligt er en ik steek er meteen mijn neus in om de gezegende geur van mijn moeder in te snuiven. Vader ligt in het bed ernaast de krant te lezen. Dan is het dus zondag, denk ik bij mezelf. Moeder komt binnen en begint met vader te spreken. Vader legt de krant naast zich neer, net precies op de plaats waar ik lig. Ik neem de krant op en onderzoekend bekijk ik de letters weer – die mysterieuze zwarte lijnen op het witte papier. 'Vader', vraag ik, 'wat betekenen deze letters?' 'Kijk', antwoordt hij, 'dat is een K, dat is een L, dat is een E, dat is een I, dat is een N, dat is een E.'

'En dat daar?'

'Dat', zegt vader, 'is een I, dat is een N, dat een S, dat een E, dat een R, dat een A, dat een T.' Ik kijk naar de letters en opeens schuift er iets

als een sluier voor mijn ogen weg, en plotseling stroomt er licht in mijn hoofd ... Een licht!!! En de letters onthullen me hun betekenis en ik lees opgewonden en met mateloze vreugde.

‘Vader! – vader! Dat is dus “kleine inseraten (ingezonden stukken) niet-waar?’

Moeder blijft staan, dan komt ze naar mij toe, neemt me vol liefde in haar armen, kust me en zegt, eveneens erg opgewonden en blij: ‘Je kunt lezen!’ Vader wenst me geluk alsof ik volwassen was, wat me wel een beetje verlegen maakt, dan komt Greet ook binnen en ook zij is blij dat ik kan lezen. Al spoedig spreekt iedereen in huis daarover; ’s middags komt tante Adi, ook zij moet er meteen over horen. Ja! ik kan lezen; de letters zijn voor mij geen geheim meer; ik kan de letters zien. *Ik kan lezen!!!*

En dan vangt nu een nieuw tijdsbestek aan. Alles wat uit letters bestaat lees ik. Ik wil weten, weten, *weten!!!*

Ik lees alles wat maar te lezen valt. Sprookjesboeken, kindercouranten, schoolboeken van Greet, kalenders, dagbladen, die op vaders bureau liggen, een blad dat een man het kamermeisje geeft en waarin te lezen staat over ‘kussen’, over liefde, over ‘geheime ontmoetingen’, en tenslotte over ‘doden’, ‘moordaanslagen’ en ‘lijken’; en als ik dan van moeder over deze onbegrijpelijke dingen, die me angst aanjagen, uitleg verlang, rukt ze me het blad vertwijfeld uit de hand en ‘Waar heb je dat nu weer vandaan?’ roepend, gaat ze de keuken in en verbiedt het meisje mij nog eens zulke bladen in handen te geven. O wat jammer! En daarom weet ik nu nog altijd niet wat er van die schone gravin is geworden, die ’s nachts door een lugubere gestalte gekidnapt werd en met telkens wisselende spannen van paarden werd weggevoerd ...

Zo moest ik de trieste ervaring opdoen, dat het, als iets me geweldig interesseerde, mijn moeder nooit beviel, en langzamerhand groeide in mij de overtuiging, dat het veel beter was niet over interessante dingen te praten met grote mensen, omdat het altijd verkeerd uitpakte. Op z’n best – maar dat gebeurde slechts zelden – hoorde ik de dienstboden uit als ik eens met hen alleen kon zijn. Op de een of andere manier had ik macht over hen – dat voelde ik; als ze me over het een of ander informatie verschafte, durfden ze het daarna niet aan moeder over te brieven, want zij zouden de eersten geweest zijn, die er een standje voor gekregen hadden.